

Priprema za nastavni sat:

Naslov nastavne jedinice

Datum:

(Ime i prezime)

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVNOG SATA IZ POVIJESTI

I. OPĆI PODACI (Unose se opći podaci o satu, razredu i školi.)

Naziv relevantnog dokumenta po kojemu se izvodi nastava Navesti nastavni plan i program ili kurikulum po kojemu se izvodi nastava u školi i razredu		
Nastavna cjelina/tema: Navesti naslov nastavne cjeline ili teme kojoj pripada nastavna jedinica.		
Nastavna jedinica: Navesti naslov nastavne jedinice.	Tip sata: Navesti tip sata – obrada, ponavljanje, vježbanje, provjeravanje, ocjenjivanje.	
Škola:	Mentor/ica:	
Razred:	Br. učenika:	S posebnim potrebama:
Sat/i u rasporedu:	Vrijeme (od-do):	Datum:

II. CILJ I/ILI KLJUČNO PITANJE

Definiranjem cilja nastavne jedinice/sata određuje se „velika ideja“ (*big idea*), odnosno **ključni koncepti, principi, teorije i procesi** koji služe kao uporišta neke teme ili nastavne jedinice. To su ključna znanja za koja se nadamo da će ih učenici trajno upamtiti čak i kad zaborave mnoštvo detalja i podataka. Cilj objašnjava zašto uopće poučavamo taj sadržaj i pomaže učenicima da konstruiraju smisao ili vide nit-vodilju u mnoštvu izoliranih podataka. **Takav cilj treba proizlaziti i iz općih ciljeva predmeta u kurikulumu.** Organiziranje učenja oko manjeg broja „velikih ideja“ omogućuje dubinsko razumijevanje teme, povezuje izolirane podatke te usmjerava nastavu, od odabira ishoda do odabira sadržaja, aktivnosti i medija.

Cilj se može izraziti u obliku tvrdnji kojima se objašnjavaju ključna znanja i/ili u obliku ključnog pitanja koje onda usmjerava učenje i poučavanje. Ključno pitanje ili cilj može se odnositi na jedan ili više povezanih nastavnih sati.

III. ISHODI UČENJA

Učenici će:

1.

(OBJAŠNENJE: Ciljeve definirane nastavnim planom i programom ili predmetnim kurikulumom, kao i široko definirane dugoročne ishode valja konkretizirati i razraditi određivanjem *ishoda* učenja za pojedinu temu ili nastavnu jedinicu. Ciljevi su uopćena i sažeta formulacija kojom se izražava željeni rezultat učenja/poučavanja, a ishodi konkretna i precizna formulacija o onome što će učenici znati, razumjeti, odnosno moći pokazati, nakon učenja. Treba ih formulirati tako da budu jasni, jednoznačni i da ih je moguće provjeriti. Trebaju se podjednako odnositi na faktografska znanja, vještine, stavove i vrijednosti.

Za oblikovanje i stupnjevanje ishoda koristimo revidiranu Bloomovu taksonomiju. Za **kognitivno područje** (znanja i vještine), služimo se taksonomskom tablicom kojom određujemo dimenziju znanja (činjenično, konceptualno, proceduralno, metakognitivno) i dimenziju kognitivnih procesa (1. zapamtiti, 2. razumjeti, 3. primijeniti, 4. analizirati, 5. vrednovati, 6. stvarati). Za **afektivno područje** (stavovi i vrijednosti) postoji zasebna taksonomija s pet razina (1. zamjećivanje, 2. reagiranje, 3. vrednovanje, 4. organiziranje, 5. karakterizacija u skladu s vrijednostima). Psihomotoričko područje se u načelu ne iskazuje u nastavi povijesti.)

Osim ishoda koji proizlaze iz kurikuluma povijesti, valja uključiti i **ishode koji proizlaze iz korelacije s drugim predmetima i međupredmetnim temama.**

IV. TABLICE ZA KLASIFIKACIJU ISHODA (Ishode za kognitivno područje uvrštava se u dvodimenzionalnu *taksonomsku tablicu* u gornjem dijelu. Ishode za afektivno područje uvrštava se u donju tablicu upisivanjem broja ishoda.)

DIMENZIJA ZNANJA	KOGNITIVNO PODRUČJE					
	DIMENZIJA KOGNITIVNIH PROCESA					
	1. Zapamtiti	2. Razumjeti	3. Primijeniti	4. Analizirati	5. Vrednovati	6. Stvarati
A. ČINJENIČNO ZNANJE						
B. KONCEPTUALNO ZNANJE						
C. PROCEDURALNO ZNANJE						
D. METAKOGNITIVNO ZNANJE						
AFEKTIVNO PODRUČJE						
Ishodi						

V. POVEZANOST ISHODA SA SADRŽAJIMA, AKTIVNOSTIMA I VREDNOVANJEM

Da bi nastava bila funkcionalna, treba povezati ishode s nastavnim sadržajima i aktivnostima kojima se ishodi planiraju ostvariti, te u konačnici s vrednovanjem usvojenosti ishoda.

U kontekstu pripreme, pod *nastavnim sadržajima* podrazumijeva se:

- obrazovna i odgojna dimenzija nastave povijesti: znanja, vještine, stavovi i vrijednosti koji proizlaze iz učenja i poučavanja nastavnoga predmeta Povijest te njegove povezanosti s drugim predmetima i međupredmetnim temama (vidi Kurikulum nastavnoga predmeta Povijest)
- četiri kategorije znanja prema RBT: činjenično, konceptualno, proceduralno i metakognitivno (uz napomenu da se na svakom satu *neće* uvijek poučavati sve četiri kategorije znanja, no važno je da ih se sve poučava tijekom duljeg razdoblja, i to na različitim razinama kognitivnih procesa, od nižih do viših).

Kada je riječ o *vrednovanju usvojenosti ishoda*, ukratko se navode načini i oblici formativnog i/ili sumativnog vrednovanja, odnosno objašnjava se kako će se provjeriti jesu li učenici usvojili planirane ishode tijekom sata i/ili na kraju sata. Tijekom obrade sadržaja češće će se primjenjivati formativno vrednovanje. Takvo vrednovanje može se primjenjivati tijekom cijelog sata i osobito u završnom dijelu sata.

Ovaj dio pripreme popunjava se tako da se navede ishod i potom se za *svaki ishod*, u obliku natuknica, navedu *ključni nastavni sadržaji i aktivnosti* na kojima će se ti ishodi realizirati, kao i *načini vrednovanja* pomoću kojih će se provjeriti jesu li i kako učenici usvojili ishode. Sadržaje ne treba detaljno razrađivati. Aktivnosti i vrednovanje se također naznačuju okvirno, a detaljno se tijekom aktivnosti i načini vrednovanja razrađuje u scenariju.

Kada se radi o ishodima koji proizlaze iz korelacije s drugim predmetima i međupredmetnim temama, valja naznačiti o kojem se predmetu i/ili međupredmetnoj temi radi i o kojim sadržajima.

STRUKTURA NASTAVE	BROJ ISHODA	OPIS NASTAVNIH AKTIVNOSTI (SCENARIJ)	MODELI, STRATEGIJE I METODE UČENJA I POUČAVANJA	NASTAVNI MEDIJI
Navode se etape, podetape i njihovo predviđeno približno trajanje u minutama. Sat treba biti jasno strukturiran. Obično ima tri dijela: uvodni dio, središnji dio i završni dio sata. No, svaki od tih dijelova može imati više etapa ili podetapa. Svaku od njih treba navesti, kao i njezino trajanje u minutama. To znači da su mogući scenariji u kojima ćemo u jednom satu imati samo tri etape, a u drugome možda pet ili šest.	Navesti na odgovarajućem mjestu broj ishoda koji je povezan s pojediniom aktivnošću.	U ovom dijelu pripreme piše se „scenarij“ – detaljna razrada nastavnih aktivnosti za svaki dio sata. Aktivnosti se razrađuju onako kako će se izvoditi u razredu, po etapama/podetapama naznačenima u rubrici <i>Struktura nastave</i>. Pritom se <i>ne</i> prepričava sadržaj, već opisuju i objašnjavaju aktivnosti predviđene na satu. VAŽNO: Fokus treba biti na onome što čine učenici! U opisu nastavnih aktivnosti valja jasno navesti: a) <i>što</i> i <i>kako</i> rade učenici (svojom aktivnošću stječu nova znanja): kakvo se ponašanje učenika očekuje te koji bi trebali biti rezultati tih aktivnosti (gdje je to moguće i potrebno, predvidjeti odgovore ili rješenja zadataka), b) <i>što</i> i <i>kako</i> čini učitelj (osmišljava, oblikuje, priprema i organizira situacije učenja prikladne predmetu, kao i učeničke aktivnosti relevantne za usvajanje znanja i vještina): koje aktivnosti planira, što očekuje od učenika, koja su (ključna) pitanja koje postavlja, upute koje daje učenicima i sl. Sat obično započinje uvodnim dijelom koji ne treba biti predugačak. Svrha uvodnog dijela jest pripremanje ili uvođenje učenika u nastavni rad. To može obuhvaćati sljedeće aktivnosti (njihov odabir ovisi o tome što se planira u nastavku sata): • Ciljano ponavljanje koje je potrebno za obradu novih sadržaja, kako bi se omogućilo povezivanje gradiva. Ne ponavlja se sve što se prethodno radilo, već oni sadržaji koji su potrebni u obradi novog gradiva. Ponavljanje može služiti i za vrednovanje znanja pojedinih učenika (ocjenjivanje). • Postavljanje ključnog pitanja ili problema (vidi dio II.). • Najava teme: određivanje teme, isticanje ključnog pitanja sata, upoznavanje učenika s ishodima učenja, isticanje/pisanje naslova. • Metode poput <i>oluje ideja</i> o određenom ključnom konceptu koje omogućuju omogućilo povezivanje postojećih znanja s novima. • Motivacijske aktivnosti namijenjene poticanju interesa za učenje novog gradiva. Mogu obuhvatiti zanimljive materijale (slike, tekstove, filmske ulomke, glazbu itd.), postavljanje problema, oluju ideja o određenom ključnom konceptu (kako bi se), postavljanje ključnog pitanja sata i slično. • Dogovor o radu (odabir materijala, metoda, planiranje koraka, oblikovanje radnih skupina, davanje uputa za pisanje testa i sl.). Slijedi središnji dio sata koji se, ovisno o tipu sata, sastoji od različitih aktivnosti za obradu gradiva, ponavljanje ili provjeravanje znanja. Svaka aktivnost čini zasebnu etapu ili podetapu. U ovom se dijelu sata izmjenjuju aktivnosti poput usmenog izlaganja nastavnika (valja samo naznačiti što se izlaže, a ne detaljno prepričavati gradivo), samostalnog učeničkog rada (u grupi, paru ili individualno proučavanje materije), učeničkog izvještavanja o rezultatima grupnog rada, uvježbavanja novih procedura ili radnih koraka, zadavanja domaće zadaće, ponavljanja i utvrđivanja naučenog gradiva kroz različite aktivnosti,	Modeli i strategije učenja i poučavanja: • Izravno poučavanje (frontalno poučavanje) • Suradničko učenje (rad u grupi i rad u paru) • Samostalno učenje (individualni rad) • Poučavanje vođenim otkrivanjem i razgovorom (razredna rasprava) • Učenje samostalnim otkrivanjem i istraživanjem • Iskustveno učenje (npr. igra uloga, simulacija, projekt) • Problemska nastava (rješavanje problema) • Projektna nastava (rad na projektu) Nastavne metode: (Verbalne) • metoda usmenog izlaganja • metoda razgovora • metoda čitanja i rada na tekstu • metoda rada s povijesnim tekstom • metoda pisanja/pisanih radova (Vizualne) • metoda demonstracije • metoda crtanja/ilustrativnih radova/grafičkih uradaka • metoda rada s vizualnim povijesnim izvorima (Praktične) • metoda praktičnih radova	Digitalni alati Nastavni mediji predstavljaju izvore, sredstva i pomagala za učenje koje koristimo tijekom sata. Izvorna stvarnost: učenje u izvornom okolišu (arheološka nalazišta, građevine, spomenici, urbane cjeline) ili korištenje izvornih predmeta (predmeta iz prirode ili predmeta koji su proizvod ljudskog rada). Vizualni: slike, crteži, dijapozitivi, dokumentarni i igrani filmovi, prozirnice, globusi, modeli itd. Tiskani/tekstualni (podskupina vizualnih): udžbenici, priručnici, enciklopedije, novine, dokumenti, nastavni listići i ostali materijali koje priprema nastavnik, itd. Auditivni: ljudski glas, radio, snimke na CD-ima, DVD-ima, kasetama, gramofonskim pločama, magnetofonskim vrpčama itd. Audio-vizualni: TV emisije, igrani i dokumentarni filmovi, CD, DVD, itd.

		usmenog provjeravanja znanja, provjeravanja znanja dužim ili kraćim pisanim provjerama znanja, ocjenjivanja učenika itd. Aktivnosti u ovom dijelu sata ovise o tipu sata: • Obrada novih nastavnih sadržaja (usvajanje novih činjeničnih, konceptualnih, proceduralnih i metakognitivnih znanja, dimenzioniranje znanja, razvoj učeničkih vještina), s primjenom odgovarajućih metoda i oblika rada te paralelnom izradom plana ploče. • Ponavljanje i vježbanje tijekom obrade nastavnih sadržaja. • Ponavljanje i/ili usustavljanje nastavnih sadržaja (ako je riječ o satima ponavljanja i usustavljanja). • Provjeravanje znanja (ako se radi o satima provjere). U završnom dijelu sata mogu se odvijati sljedeće aktivnosti: • Provjeravanje jesu li učenici usvojili predviđene ishode. • Ponavljanje gradiva: ponavljanje sadržaja ili radnih koraka. • Sintetiziranje i sistematiziranje gradiva obrađenog na satu. • Rješavanje hipoteze, odgovor na ključno pitanje (ako je postavljeno), itd. • Evaluacija – provjeravanje ostvarivanja ciljeva i zadataka nastave.	VAŽNO: Modele, strategije i metode treba navesti za svaku etapu i podetapu nastavnog sata <i>zasebno</i>, onako kako se izmjenjuju tijekom nastavnog sata.	Digitalni: digitalni sadržaji koji se nalaze na internetu, platformama izdavačkih kuća koje se bave oblikovanjem nastavnih sredstava itd. Interaktivni: informacijska i komunikacijska tehnologija Nastavna pomagala (učila): (zelena ili bijela) ploča, kreda, projekcijsko platno, dijaprojektor, grafoskop, videorekorder, računalo i druga informacijska i komunikacijska tehnologija, CD/DVD/Blue Ray player, LCD projektor itd. Digitalni alati VAŽNO: Nastavne medije treba navesti za svaku etapu i podetapu nastavnog sata <i>zasebno</i>, onako kako se izmjenjuju tijekom nastavnog sata.

VII. LITERATURA I DRUGI IZVORI ZNANJA KORIŠTENI U PRIPREMI NASTAVE**A. IZVORI ZNANJA NAMIJENJENI UČENICIMA**

Odnosi se primarno na tiskane i digitalne udžbenike, radne bilježnice, povijesne atlase, digitalne sadržaje uz udžbenike koji se nalaze na digitalnim platformama izdavačkih kuća. Mogu biti i drugi materijali koje je pripremio učitelj/ca (npr. iz znanstvene literature, enciklopedija, časopisa i sl.).

B. OSTALA LITERATURA I IZVORI ZNANJE KOJE JE NASTAVNIK KORISTIO ZA PRIPREMANJE NASTAVE

Navodi se temeljna literatura korištena prilikom pripremanja za sat. Popis treba obuhvatiti stručno-znanstvenu literaturu s područja historiografije te didaktičko-metodičku, pedagošku i psihološku literaturu.

VIII. PRILOZI

A. Popis priloga

U ovoj rubrici donosi se popis svih materijala koji se koriste u nastavi, uključujući i one dijelove udžbenika koji su značajni za oblikovanje pojedinih aktivnosti (izvori, zemljovidi, slike, fotografije itd.) priloga.

Popis treba sadržavati reference na:

- plan ploče ili sadržaj slajdova prezentacije
- slike (ne moraju biti ispisane u boji), povijesne i zemljopisne karte, tablice, povijesne izvore, grafikone, statističke podatke itd.
- za slike, karte, grafikone, povijesne izvore itd. koji se nalaze u udžbeniku navodi se referenca na izvor (naziv) i udžbenik te broj stranice na kojoj se izvor nalazi
- internetske izvore (digitalni sadržaji) – treba navesti referencu o stranici, platformi ili portalu te uvrstiti poveznicu
- digitalne sadržaje koji se nalaze na platformama izdavačkih kuća poput Izzi, eSfera, Mozzaweb
- radne listiće koje izrađuju učitelji

VAŽNO: Za sve pisane i slikovne izvore koji se koriste treba navesti odgovarajuće kontekstualne podatke: vrijeme i mjesto nastanka, autora te sve druge važne podatke koji se mogu naći o izvoru, a koji omogućuju postavljanje kvalitetnijih pitanja i zadataka.

Plan ploče ili prezentacija

Sve što se piše na ploču, prozirnicu ili prezentaciju valja unaprijed osmisliti. Plan ploče/prozirnice/prezentacije treba biti sažet, jasan i sistematičan. Ako na ploču/prozirnicu/prezentaciju pišemo natuknice, treba ih pisati organizirano i po mogućnosti oblikovati ili zajedno s učenicima ili samostalnim radom učenika. To osobito vrijedi za mlađe učenike (peti i šesti razred) budući da ih tako učimo kako izrađivati natuknice i bilješke te izdvajati važne sadržaje (metakognitivno znanje). Učenici se tijekom osnovne škole trebaju postupno osamostaljavati u izradi natuknica i vođenju bilježaka kako bi ih u daljnjem tijeku školovanja samostalno oblikovali.

Osim natuknica, ploču/prozirnicu/prezentaciju koristimo i da bismo izrađivali ili prezentirali tablice, sheme, crteže, dijagrame, lente vremena, mentalne mape itd. Poželjno je da takve priloge učenici izrađuju zajedno s učiteljem ili samostalno. Sve takve materijale valja unaprijed osmisliti. PowerPoint prezentacije možemo koristiti i za prikazivanje pisanih i vizualnih izvora, pri čemu treba paziti na duljinu teksta, veličinu slova i kvalitetu slika.

Sve što se piše na ploču ili prozirnicu treba precizno navesti u ovom dijelu pripreme. Ako su navedeni materijali sastavni dio PowerPoint ili neke druge prezentacije, valja **priložiti** slajdove.

B. Prilozi

Pripremi treba priložiti sve materijale koji su navedeni u rubrici VII.A, a koji *nisu* sastavni dio udžbenika:

- Plan ploče i/ili prezentacija.
- Vizualni, pisani i drugi izvori koji nisu sastavni dio udžbenika.
- Radni listići.
- Drugo.

Ako su ti materijali dio prezentacije, dovoljno je priložiti prezentaciju.